

1. **KROTKI** (1023) ai

-t- (1022), -d- (1).

-ó- (145), -o- (36); -o- *OpecŻyw* (3), *OpecŻywPrzedm*, *MurzHist* (4), *MurzNT* (2), *MurzOrt* (3), *SienLek* (4); -ó- : -o- *Mącz* (86 : 15), *BiałKat* (4 : 1), *KochJez* (1 : 1), *SarnStat* (25 : 2).

comp i sup (52 +2) (nã)krótszy (54); nã- (1), n(a)- (1).

sg m N krótki, krótszy (124). ◊ *G* krótkiego (19); -ého (2), -(e)go (17). ◊ *D* krótkiemu (4); -emu (1), -(e)mu (3). ◊ *A* krótki, krótszy (67). ◊ *I* krótkim, krótszym (11), krótkiem (3) *MurzNT*, *BiałKat*, *KmitaPsal*; ~ -em (2) -(e)m (1). ◊ *L* krótkim, krótszym (92), krótkiem (8) *LibLeg*, *BibRadz*, *HistRzym*, *ModrzBaz* (2), *KochJez*, *NiemObr*, *GórnRozm*; ~ -em (1), -(e)m (7). ◊ *V* krótki (1). ◊ *f N* krótką, krótszą (88), krótka (5), krótk(a) (9); ~ (*attrib*) -ã (74), -a (3); -a *Goski*; -ã : -a *Mącz* (19 : 1), *SkarJedn* (1 : 1); ~ (*praed*) -ã (14), -a (2); -a *Leop*; -ã : -a *CzechEp* (1 : 1). ◊ *G* krótki(e)j (12). ◊ *A* krótką, krótszą (46). ◊ *I* krótką, krótszą (12). ◊ *L* krótki(e)j (25). ◊ *V* krótką (1). ◊ *n N* krótkie, krótsze (91); -é (6), -(e) (85). ◊ *G* krótkiego (9); -ego (1), -(e)go (8). ◊ *D* krótki(e)mu (4). ◊ *A* krótkie, krótsze (17); -é (3), -e (1), -(e) (13); -é *SarnStat* (2); -é : -e *MurzOrt* (1 : 1). ◊ *I* krótkim, krótszym (8), krótki(e)m *BibRadz* (2). ◊ *L* krótkim, krótszym (12). ◊ *pl N m pers* krótcy (1). *subst* krótkie (66); -e (1), -(e) (65). ◊ *G* krótkich (15). ◊ *D* krótkim (2). ◊ *A subst* krótkie, krótsze (45); -é (9), -(e) (36). ◊ *I m* krótki(e)mi (3) *BibRadz*, *Mącz* (2), krótkimi *GlabGad* (2). *f* krótki(e)mi (1). *n* krótkieimi (43), krótkimi, krótszymi (31); -émi *LibLeg* (2), *DiarDop*, *LeovPrzep*, *RejPos* (5), *Mącz* (25), *KochWr*, *SkarKaz*; -ymi *MiechGlab*, *SeklKat*, *KrowObr*, *LeszczRzecz*, *BielKron*, *KwiatKsiąż* (2), *OrzQuin*, *GórnDworz*, *GrzegŚm*, *WujJudConf*, *RejPosWstaw*, *CzechRozm* (3), *StryjKron*, *CzechEp* (7), *NiemObr*, *WujNT*, *GoslCast*, *KlonWor*; -émi : -ymi *BibRadz* (1 : 1), *RejAp* (1 : 1), *RejZwierc* (3 : 1), *SkarŻyw* (2 : 1); ~ -émi (2), -(e)mi (41). ◊ *L* krótkich, krótszych (9). ◊ *G sg n skostn* z krótką (1). ◊ *L sg n skostn* na, w krótkce (134).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. *Mający poziomy wymiar liniowy oceniany jako mały; curtus Mącz, Cn, Calep; brevis Mącz, Cn* (90) : *March*¹ A2 [2 r.]; *March*² A2; *BierEz* A2, M3; tho lekarstwo zabija chrobaki w żywocie tak gliłti iako y infze chrobaki krothkie á fzyrokie *FalZioł* I 49d, I 62b, 78d; Czemu niewiałti krotfze y mnieyfze pierłi maią niż otroci. *GlabGad* D5v; Nogi cienkie á krotkie v białych głow zna. ciężkie porođenje *GlabGad* P7, D2, N5, O2v, O8v, Pv, P2 (9); *March*³ T7 [2 r.]; Vkradla thełch tham kithliczką krothka *LibMal* 1552/171v, 1545/101v; i Krotkie wymawiaimy i piłzmy włłowach/ ociec/ wniebie/ mói i twói *MurzOrt* Bv, B2; *GroicPorz* kkv; *RejFig* Cc2; *WyprKr* 114v; *BibRadz* I 48c *marg*; *BielKron* 34, 264; Spiculum, Száfelin/ krotfze drzewo żołnierskie s grottem trzigránnym. *Mącz* 408a, 12, 27a, 57a, 394a, 404c (8); A ktory [koń] iełt krotki miedzy oczymá/ bárzo chwata/ á tháki bywa twárdego ciála *SienLek* 187, 186, 187v; *GórnDworz* L7; *BielSpr* 63, 67, 74; *Strum* B2v, B3v, D; Pięc lat temu álbo łześć/ iáko náłzi krotfze łzáty niż poltronni poczęli ność/ ták iż niewłtydzą łię vkázowác onych częłci ciála/ ktore máią być zákryte. *ModrzBaz* 51; *SkarŻyw* 558; Acz ono ciáło [*Chrystusowe*]/ w máłosci/ y w zupełności/ obyczay poczęcia przyrodzonego záchowywáło: bo według Bernárdá ś. byłá táb długość krotka/ łzyrokóść wálka/ głębokość rowna. *NiemObr* 144;

KmitaPsal A4v; *Calep* 280b; Sukná wężłzé álbo krótfzé, kto przedáie, niech ie tráci *SarnStat* 281, 280, 377, 945; *KlonFlis* F3; *SzarzRyt* D3.

W charakterystycznych połączeniach: krotkie(-i, -a) brwi, drzewce, drzewo, goleni (2), język, kitliczka, krokiewka, listy, łańcuch, łokieć (5), miecz(yk) (2), nogi (nożki) (2), nos, obrus, odzienie, ornat, palce (5), paznokcie, piersi, pręt, ręka (3), rozum (2), rurka, rusznica, strona (2), suknia (sukienka) (5), sukno (7), szata (3), szyja (6), ubior (2), uszy (2), wargi, wić, włosy (2), zęby, żebro; bardzo krotki (3).

W połączeniu z bliższym określeniem miary [w tym: czym (1), jako co (1)] (2): A przetoż thy kortyny [...] były z oboiey łrony z Pułnocy y od Południá krotłże iednem łokciem *BibRadz Ex* 26/6; nákládá w on gárniec miedzy proch rurek żelázných krotkich iáko pálec *BielSpr* 74.

W przeciwstawieniach: »krotki ... długi (4), z ogony« (5): [ubiór] ieden bywa krotki/ á drugi z ogony. RejWiz 18; RejFig Cc8v; Gániá też zálie y vbior nász dziłiefłzy/ powiedáiąc być krotki nie wćciwy/ á długi zuchwály. GórnDworz H7v; GrzepGeom D2; StryjKron 255. Cf Szereg.

Przysłowie: bo v żon włofy długie á rozum krotki/ trudna łpráwá łnimi BielKron 318v; BielSjem 9.

Wyrażenia: »krotka broń« (1): Iuż fię ná oflep dárli ieden ná drugiego/ S krotką broniá niemierzył oręza długiego StryjKron 255.

»krotka hakownica« (1): Ogniem też połpolicie miałt y zamkow dobywáią/ puściwłzy kilka łet kul ogniłtych z Moždżerzow/ álbo łzypow s krotkiey hakownice álbo s kufze BielSpr 62v.

peryfr. »krotki łokieć, łokietek« = fałszywa miara [szyk 3 : 2] (3 : 1): RejWiz 162v; RejZwierz 102; miewałz krotki łokieć/ Pięć łokci wyłzłó w deliá/ Ze czterzech iá indziey łzyiá. RejZwierz 234v; MWilkHist E4v; KlonWor 67.

»krotki nozdrzami« = niecierpliwy; (kalka z hebr. brevis naribus PolAnt) (1): Kto fię rychłó gniewa czyni łprołność (marg) wł: krotki nozdrzámi czyni łprołność (-) BudBib Prov 14/17.

»rusznica krotka« (1): ZAden nápotym czáfu pokoieu bądż konny/ bądż piefzy/ rułznik krótkich [pyxides breves JanStat 599] niech nie łmie nošić. SarnStat 499.

»krotszy nad zwyczaj (a. obyczaj)« [szyk 2 : 1] (3): UstPraw F3v [2 r.]; iefliby kto álbo wężłzé łukno álbo krotłzé nád zwyczaj [breuiorem, quam sit consuetum JanStat 1054] łmiał przedáwáć/ tákowy niech bęđzie karan SarnStat 281.

»krotkie żebra« = dwa najniłsze żebra nie łączące się z mostkiem (1): łtrzekánie okołó krotkich żebr/ známienuieć Wątroby bol. SienLek 20.

Szeregi: »krotki albo długi« (1): iáko długo pępká vržnáwłzi zołtawi/ tak też ięzyk bęđzie v otroka krotki albo długi. FalZioł V 34v [Ponadto w przeciwstawieniach 4 r.].

»krotkie, (a) miáłsze« [szyk 6 : 2] (8): March¹ A2 [2 r.]; Ręka długa z palczami krotkimi á miáłłzimi, znamionuie głupiego, leniwczá/ plugawczá GlabGad Pv, M7, M7v, Pv, P6v; March³ T7v.

W przen (1) :

Zwrot: »krotką rękę [na co] mieć« = nie być zdolnym uczynić co (1): krótká rękę/ y tępé oko ty ná to małz. OrzQuin F4v.

Przen: Kusy, krótko ubrany; curtus, succinctus Mącz (2) : Curtus, Krótki/ Podkáfániec/ kęłżká. Mącz 75a, 54a.

2. *Mający pionowy wymiar liniowy oceniany jako mały; niski; brevis, pusillus Mącz (14) : BierEz A4; FalZioł V 50v; á wzróft y wyobrażenie fudązy było krotkie á biła miąffa/ á brzezienna March² D4v; potym go do Głogowá przywiedziono. Dał mu Konrad vczynić krótką fkrzynię żelázna/ w ktorey niemogł áni fiedzieć/ áni ftać/ iedno dwie dziurze były/ iedná ku oddychániu/ druga ku potrzebie BielKron 367; Mącz 378d; CiekPotr 26.*

W połączeniach szeregowych (6): A wzróft Márchołtow był krotki/ máły/ á miąffy March¹ A2; March³ T7; Nanum sive nanus vas breve et latum, Krótkie/ niskie ále opukałe naczynie wodne. 240d; Sedens lactuca quao et sesilis, Niska/ krótka nie wyfoko fie od ziemié podnożąca. Mącz 378c, 331c, 332c.

W charakterystycznym połączeniu: krotki wzrost (3).

Wyrażenie: »krotkie siedzenie« = sposób siedzenia w siodle o krótkim strzemienu, tak, że nogi są podkurczone (1): [Turcy i Tatarzy] ieden ftroy w iezdzeniu, w krotkim siedzeniu [curte insedendi], w łukach y ftrzelaniu maią. MiechGlab 65.

Szereg: »mały, krotki« (1): Nanus, Kárzeł/ Máły/ krótki mężyk by pieniek. Mącz 240d.

3. *Oceniany jako trwający mało w czasie; brevis Mącz, Calag, Calep, Cn; parvus Mącz, Cn; minutus Mącz (436) : BierEz R; GlabGad O2v, Pv; RejPs 43v, 133v; Iełdziłem do Piotrkowa fmoią wielką vtrata/ barzo nakrotkim gleiczie SeklWyzn 4v; RejJóz B4, F2; BielKom C3v; LubPs K4v marg, N2v, N5, T5v, T6 (8); GroicPorzRej C3v; RejWiz 53, 83v, 172; Leop Iob 20 arg; UstPraw H4; Ktoż zna co ieft dobrego człowiekowi zá żywotá po wfzytki czáły krotkiego życia iego BibRadz Eccle 7/1, I 316a marg, b marg, Ps 102 arg; BielKron 131, 178v, 189, 208v, 235v (8); KwiatKsiąż M4v [2 r.]; Mącz 27a, 223a, 230b, 277c, 461c; RejAp 5v [5 r.], 90, 98, 108; Po thym tedy krotkim pořwarku [...] powiedział pan Lupá w the fłowá. GórnDworz 13; iákíe było krothkie wefele y krotofilá iego RejPos 323v, A4, 9v, 72v, 126v [2 r.], 128v (17); RejZwierc 48, 48v, 61v, 76, 115 (7); BudBib Sap 9/5; BudNT 2.Cor 4/17; CzechRozm Av; GDyby fady były dobrze pořtanowione krotfzeby feymy bywáły ModrzBaz 93v [2 r.]; SkarJedn 371; Calag 320b; do zakonu ś. Dominiká opuřczáiąc wfzytki swiátá tego márne rořkofzy/ krotką y nieřtałą fławę/ wfłapił. SkarŻyw 308; A iřz Pan Bog tych ktorzy dlá niego swieckie y krotkie dobrá opuřczáią/ duchownymi dáry opátruie SkarŻyw 580, 63 [2 r.], 127, 198, 208 [2 r.], 520; CzechEp 424; WerGořc 263; WisznTr 22; BielSen 8; KochPieř 13; GórnRozm D3v, D4, K4v [2 r.]; Phil I; GrabowSet D2v; LatHar 50, 144, 216, 587, 641; Antichriřtowe kroleftwo bárzo krotkie będzie. WujNT 103 marg, 174 marg, 551 [2 r.], 593; SarnStat 545, 781; KmitaSpit A3; Iákobyřmy tu od řmierci y kłopotow beřpieczni byli/ á o drodze y krotkiey gořpodzie nie wiedzieli. SkarKaz 245b,)(2, 209a, 311a, 551b; Robotá bowiem prořta, ćwiczenie krótkie y trudné, á tym trudnieyfzé, że v nas brák wielki w fłowiéch. GořCast 5; SkarKazSej 694a; KlonWor 38; SzarzRyt D4v.*

W przeciwstawieniach: »krotki ... wieczny (a. wiekuisty) (18), długi (13), nieřmiertelny, wielki« [w tym: długi i wieczny (1)] (32): BielŻyw 107; RejRozpr F2v, H; Plus wtory rodem s Seny/ [...] był Papieřem pić lat y miefięcy iedennałcie/ áćzkolwiek krotki czás miał/ ále rozum á řpráwę wielką BielKron 189; KwiatKsiąż M4v; Mącz 73d, 500d; GórnDworz G5; lepię ieft bych ia tu krotką mękę ćierpiał/ niřlibych miał ćierpieć wieczną mękę w piekle. HistRzym 86; RejPos 85, 326v; RejZwierc B3v, 232v; á krotką tą řmierciá miedzy Swięte twoie męczenniki/ mnie poczytác y do onego

wiecznego pokoju wzywając raczyfz *SkarŻyw* 76; bo krotki grzech/ ále długa zań y wieczna íromotá. *SkarŻyw* 279, 62, 126, 355, [407]; Krótki wiek długiéy nádzieie nie lubi. *KochPieś* 16; *GrabowSet* Tv; *KochFrag* 13; á po tym krotkim żywoćie/ nieśmiertelnego żywotá byli domiełzczeni. *LatHar* 453, 609; *RybGęśli* C2; *WujNT* 551 [2 r.], 630; *PowodPr* 74; *SkarKaz* 116b, 422b; *SzarzRyt* C4v.

W charakterystycznych połączeniach: krotka(-i, -e) droga (5), gospoda (2), koniec, kres (2), krolestwo, krotofila (3), męka (3), miesiąc (2), panowanie (2), państwo, płacz, pociecha (6), prześladowanie, rozpacz, sejm (7), sen, sława, spanie, sprawa (3), szczęśliwość, utrapienie, wesele (2), wiek (15), zapłata, zdrowie, żywot (a. życie) (32).

Prsysłowia: A což ítego potym rołćie [...] Fałłie/ przymowki niezgodá Krotka rádoć długa szkodá RejRozpr H, F2v.

Hoynego krotkie pánowánie bywa/ Co dzifia podrze tho iutro poźłzywa. *RejZwierc* 217.

Wyrażenia: »krotka chwila« [w tym: w krotkiej chwili (14)] (16): BierEz H2; *OpecŻyw* 161v; *RejRozpr* K3v; Bo ten ífcie z załóći/ vmrze w krotkíey chwili. *RejJóz* B3, B7, C3, E2v, M7; *RejKup* f7; *RejWiz* 74, 127; Bom nie widał ktoby íe w wíełfzey krotochwili/ Pilniey ítárał o ímętek/ bárzo w krotkíey chwili. *RejZwierc* 8v; *MWilcHist* E4, G3; *CzechEp* 363; bądź zá długa/ bądź zá krotką chwilę *KochFrag* 13.

»krotki czas, czas krotki jest« [w tym: na krotki czas (8), na krotkim czasie, po krotki czas, po krotkim czasie (3), przez krotki czas (5), w krotki czas (3), w krotkim czasie (87), za krotkiego czasu, za krotki czas (14)]; *ad tempus horae, tempus breve a. prope est Vulg; subito Miech; brevi Mącz; paucum tempus JanStat* [szyk 144 : 25] (169): yłch pan Voyewoda za then krotkíy czałch yako yełth wzyeth na Voyewoczthwo. nyewiwyedzyał ízye thego czo yełth [...] wedlye przimyerza powynyen. *LibLeg* 11/170, 7/31v, 32; *BierEz* N2v; *OpecŻyw* 82v, 173; *ForCnR* Cv; y rozmnożyli íe w krotkim czałie *MiechGlab* 75; *RejPs* 178, 179; *RejJóz* G, Kv, L2, M6v; *RejKup* f8v i6, o4v; Gdy íe Alexander wrácał plákał bárzo rzewno dla krotkiego czałfu żywotá íwego *HistAl* L3, A3v; *Diar* 40, 57; *LubPs* K4v, R5; *KrowObr* A4, Cv, 135v, 220, 221v (9); *RejWiz* 3v, 27, 28v, 32, 46v (7); *Leop* 1.Cor 7/29, *Apoc* 22/10; *OrzList* hv; *RejFig* Aa3; *BibRadz* Ps 80/15, 4.Esdr 12/20; *BielKron* 75v, 108v, 156, 172v, 189 (15); *KochZg* A2v; *Mącz* 27a, 74a, 374d; *SarnUzn* C2; *RejAp* BB4v, 5v, 16v, 22v [2 r.], 23 (10); *GórnDworz* P3v, Bb3; *HistRzym* 33v, 61v, 91, 116v [2 r.]; *RejPos* Bv, 85, 113, 138v, 265v (8); *BielSat* G4, H2; *KwiatOpis* A2v; *RejZwierc* B3v, 37v, 223, 232v, 233 (7); *RejPosWstaw* [41³]v; *HistHel* B2v [2 r.]; *MycPrz* I B2, C4v; Aczbym tu miał wielé y ízérzéy pífác [...] álem ná ten czas kródkiemu czałowi folgował. *Strum* Q3; *BiałKaz* B4, B4v; *PaprPan* Gg2v, Hh2; *ModrzBaz* 31, 99v, 112; *SkarJedn* 313, 391; *KochPs* 102, 172; *SkarŻyw* 14, 101, 179, 224, 260 (10); *StrykKron* 170, 295 [2 r.], 350, 457, 477, 577; *CzechEp* 108; *KochJez* A3v, B2v; *NiemObr* 20; *KochFr* 65; *WerGość* 222, 225, 235, 263; *GórnRozm* E3, N2; *Calep* 139a; Moie ízaleńftwo czał krotki okaże/ gdy prawdá na íálnią íe odkryie. *Phil* N3, P2; *GórnTroas* 40, 52; MOy wiek/ czałem krotkim/ íák íznurem zmierzony *GrabowSet* B2 [2 r.], C2, T2v; *WujNT* 1.Thess 2/17, s. 837, 885; *SarnStat* 188, 454, 518, 527, 693 (8); *SkarKaz* 158b; *GosłCast* 14.

»krotkie czasy [czyje]« = *krótkie życie* (4): Abowiemem tego ift iż łą ná pewney liczbie ty krotkie czáły moje *RejPs* 59, 135; A ták pocżciwemu człówiekowi trzebá iście ná pilney pieczy mieć ty krotkie á omylne czáły fwoie *RejZwierc* 115v, 152.

»krotki dzień [= część doby]« = *dies paucus PolAnt* [szyk 4 : 2] (6): *RejPs* 148v; *RejZwierc* 159; *BudBib Gen* 29/20; Bruma – Nakrotfzy dzień wzmie. *Calep* 140a; *GrabowSet* E2v. Cf »na krotkim dniu«.

»krotkie dni« = *krótkie życie* (2): CZłowiek národzony z niewiáfty ieft bárzo krotkich dni [*breves habens dies*] á pełen ieft fráfunkow. *BibRadz Iob* 14/1; *BudBib Iob* 14/1.

»na krotkim dniu« = *w zimie* (1): Tu [pod znakiem *Koziorożca*] kiedy ńłóńce będzie/ nie miéy z mrozem [*lege*: morzem] ípráwy: Bo íporé być nie mogą ná krotkim dniu pláwy. *KochPhaen* 11.

»krotka krotofila« = *krótka radość* (2): *RejPs* 134v; o krotka krotofilo: cały dzyeń fie ńtárác/ [...] zábiegáiąc temu nędznemu ńwiátu *RejPos* 317.

»krotkie lata« = *krótkie życie* [szyk 6 : 1] (7): *Leop Gen* 47/9; A przecz łą krotkie y nieńczelne látá náńze [*Quare modici et mali anni nostri*]? *BudBib 4.Esdr* 4/32; był chciwy do boiu ále krotkie látá/ Tego nie dopuńciły bo prętko ńzczedł s ńwiátá *Paprpán Ee2v*; *SkarJedn* 85; *KochFr* 131; *KochPieś* 6; *RybGęśli* C2v.

»krotka pamięć« (3): *RejJóz* K5; *Mącz* 471d; Acż Więc drudzy bywaią też krotkiew pámiéci *RejZwierc* 241.

»krotki pożytek« (5): *RejJóz* F4; Nie ważże łobie wiécey pochlebńthwá íprońnego/ dla nędznego á krotkiego á omylnego pożytku ńwiátá tego. *RejPos* 123; *RejZwierc* 37v, 66; *PowodPr* 74.

»krotka radość« [szyk 3 : 1] (4): iák krotką rádość obfitemi ńzámí Nágradzáł? *RejRozpr* H, F2v; *ZawJeft* 43; Długa náńdzieiá/ rádość krotka/ żal pláczliwy *SzarzRyt* C4v.

»krotka rozkosz; rozkosz jest krotka« [szyk 10 : 2] (11; 1): Nigdziéciém nienayduieńs nauki lepńśé naprzeciw zdrádlwym a krotkim rońkońám cieiefnym *OpecŻywPrzedm* C3; *RejRozpr* K2v; *RejJóz* F4, F6v; *RejKup* Dv; *LubPs* ee6; *RejPos* 7, 138v, 326; Abowiem pońpolicie záváždy to ták bywa/ Krotką z zle nábytego káždy rońkońz miewa. *Paprpán* Dd2; *LatHar* 609; *WujNT* 551.

»krotkie szczęście« (2): *BielŻyw* 136; Iż im tu krotkwe ńńczęńcye do czáłu ták ńłużyło *LubPs* Rv.

Szeregi: »długi albo krotki« (2): *RejZwierc* 136v; nie idzie tu o ńpiewánie *Alleluiey* [...] áni o dńuńńsze álbo krotńsze pońty *SkarJedn* 348. [*Ponadto w przeciwstawieniach 13 r.*].

»krotki i (a) lekki« = *momentaneus et levis Vulg* [szyk 5 : 2] (7): *BibRadz 2.Cor* 4/17; *SkarŻyw* 407; Bo to krotkie á lekkie doczeńne vtrápienie/ ípráwuie nam wieczną á niewymowną chwałę. *WujNT* 630, 551 [2 r.], 631, Dddddd.

»mały a (albo, i) krotki« = *exiguus et brevis Mącz* [szyk 3 : 1] (4): *GlabGad* L3; *Mącz* 27a; Krotkie y máłe vcińki doczeńne/ wielką nam chwałę iednáią w niebie. *WujNT* Ccccc2v; *SkarKaz* 639a.

»krotki, (a) marny« [szyk 2 : 1] (3): *RejAp* 40; A ty iuż ziemńkie krotkie márne krotofile/ Odday ie komu raczyńz kto ich ńzuka mile *RejZwierc* 271, 66.

»mizerny, (a) krotki« [szyk 2 : 1] (3): A iakoż fie ty máńz ńękác tego mizernego á krotkiego przeńladowania ńwiátá tego *RejAp* 23; *RejPos* 138, 292.

»nędzny a (i) krotki« = *brevis et fragilis Mącz* [szyk 4 : 2] (6): *Mącz* 27a; ácz mu Więć kęs czaczká s pirwotku iáko málemu dziecięciu vkaże w iákim nędznym á krotkim polzczeńscieniu wedle fwiátá thego *RejPos* 331, 123, 164v, 221, 319.

»krotki i niepewny« [szyk 1 : 1] (2): á thákowi nie zdádzą lie pomnieć ná bieg żywotá ludzkiego/ iáko iest krotki y niepewny. *Phil* H3; *LatHar* 643.

»krotki a nie (długo)trwały« (2): Iáko iest krotka á nie trwála zaplátá fwiátá obłudnego *LubPs* Rv marg; *RejPos* 194.

»krotki a omylny« [szyk 7 : 2] (9): *RejPos* 54, 123, 317, 319, 323, 335, 357; tu czás náíz krotki á omylny iesth *RejZwierc* 170v, 48v.

»krotki i (a) słaby« [szyk 1 : 1] (2): *Memoriola vacilla*, Słábą á krotką pámięć mieć. *Mącz* 471d; *LatHar* 641.

»krotki i (a) zły« = *parvus et malus Vulg*, *PolAnt* [szyk 3 : 1] (4): *Leop Gen* 47/9; *BibRadz Gen* 47/9; *LatHar* 601; tą trochą podley pracey w zoftáwieniu piímá/ náuki ktoram w imię Chryśtułowe rozśiewał/ zámykam wiek moy/ dni ty złe y krotkie drogi moiey. *SkarKaz*)(2.

Wyrażenie przyimkowe: »wkrotce« (31) :

a) *Po krótkim czasie; cito Vulg* (24) : *WróbZołt* 91/8; *RejPs* 64; Vyrzyłz w krotcze iż po małej chwili [świat] Nie iednego więćz marnie roskwili *RejJóz* Q4, C2v, K7; wżak iednak w krotce/ vmrzęc máłz/ wkrotce dźieci wśieroftwie zoftawic *MurzHist* N3v, D4v, I3v; *BibRadz Eccli* 27/3[4]; *SienLek* 47; *SkarŻyw* 201, 414, 509; *NiemObr* 163; Więć wierzę że w krotce będę fię rádował. Będę fię wefelił/ w rychłym czáście Pánie *GrabowSet* D2v; *WujNT* 318; *KlonKr* F; *PaxLiz* B, C2v, D, D2v, E2v; *SkorWinsz* A3v.

b) *W krótkim czasie; in brevi Vulg; brevi Modrz* (7) : Szczerze mu pan Buog począł Fortunę Dał mu w krotce kfięstwo y koruńę. *KlerPow* 9; *Leop Sap* 4/13; *ModrzBaz* 142v; A wkrotce ktemu mężá námowilá/ iłz oboie zaráz w kwiecie młodości fwey/ czyłtość Pánu Bogu wieczną obiecáli *SkarŻyw* 580, 509; *PaxLiz* A2v, B3.

4. *Zawierający się w małej ilości słów, używający małej ilości słów, zwięzły, lapidarny; brevis Murm, BartBydg, Mącz, Calep, Cn; compendarius Mącz, Calep, Cn; paucus, . praecisus, pressus Mącz, Calep, Cn; curtus Cn* (480) : *BierEz* A2, P2; *Pieśń*: *Pange lingua/ Polká/* w które iest krotkie śpominanie męki pana Iezułowé. *OpecŻyw* 160v; *Murm* 191; *BartBydg* 51, 128; tu małz regulki barzo krotkie poznawania vriny z niektorich oblikow. *FalZioł* V 14, V 113v; *RejRozpr kt; SeklKat* D2v; *MurzNT kt; ná yedno krotkye kazánye Pyotrowo/ trzy/ ná drugye dwa tyfýące ludźi fye náwrociło KromRozm II* g4v, d3; *KromRozm III* C4, Q3 marg; *GroicPorz* C3, k4, i4; *KrowObr* 43; *RejWiz* 18v, 180v [2 r.], Cc4; *Leop* B4v; *BibRadz* I 218v, 353v, 2.Mach 2 arg; Krotka to iákaś greczyzná/ fzerzey mi ią wyłoż? *OrzRozm* P2v, Q3v; *BielKron* 193; *GrzegRóżn kt; KwiatKsiąż* K3; *Breviloquentia et brevilquentium* Krotkie mowienie *Mącz* 27a; *Methodicus*, Który krótkiego á yálnego śpofobu w vczeniu nálliáduye. *Mącz* 219c, 8d, 15d, 27a, 30a, 107a (29); Ku Czytelnikowi polłkiému/ przed QVINCUNXEM krótka Piłárzowa Prośbá. *OrzQuin* A2; A przedfię Athánázius w tym krotkim Kredzie [...] tę to sentencią iednákże wyłóżyć chciál. *SarnUzn* F8v, G3; *RejAp* AA7, BB7v, BB8 [2 r.], 96, 201; *GórnDworz* N8, P6v, Zv; A ták tu wżytki ty trzy perfony iedinego Bośtwá w tey krotkicy rozmowie zámknione.

RejPos 151, B2 *żp*, 148 [2 r.], 148 *żp*, 210, 213 *marg*; *BiałKat* d2, 220v, 246; *KwiatOpis kt*; *GrzegŚm* A4v; *KuczbKat* 10, 430; Izażby fie tho nie mogło w krotfzą formułę wprawić? *RejZwierc* 189v, A3, A5, B3v, 209, 211 (9); *RejPosWstaw* [41³]; *BudBib* C4; *MycPrz* I B4; Nowy Tełtament [...] krotkiemi przypifkiami po kráioch objaśniony. *BudNT kt*; *CzechRozm* 12 [2 r.]; W ktorem [*spisie*] iefli fie komu zdamy być ábo przydłużzi/ ábo krotcy: ten niech wie/ iż ták bárzo ludzkie dowćipy fą rozne/ że iym wřzytkim niemoże ieden nigdy dofyć wćzynić. *ModrzBaz* 136, 98 [3 r.], 100, 127, 140; *SkarJedn* 176, 315, 318; *SkarŻyw* 1, 25, 79, 111; *CzechEp* 88, 108, 129, 161, 209 (12); Apořtołowie páńfcy/ w krotkim zámknieniu podawali náukę o wyznániu Chryřtyáńskim *NiemObr* 115, 48, 114, 115, 116, 133; *KochFr* 14 [2 r.]; *ReszPrz kt*; *ReszHoz* 114; *WerKaz* 267; *ArtKanc* M3; *Calep* 66a, 226b [2 r.], 362b, 611b, 764a (11); *Phil* B, H; Przy krotfzych prósbách Kořcielnych/ ktore Kollektámi názywáią/ modl fie ták. *LatHar* 87; Przeciwko ktoreykolwiek pokuřie krotkie modlitwy. *LatHar* 744, +4V *marg*, +11v, 6 *marg*, 43, 51 (32); *WujNT przedm* 23, 24, s. 26, 125, 194 (7); *JanNKarGórn* H2; *SarnStat* *3v, *4, 49, 337, 338 (9); *SkarKaz* 347a; *PaxLiz* E4.

N sg f w funkcji orzecznika: »krotka« (1): Ztakim bych ia wolał przeřtawáć: to krotka. *KochSat* Bv.

W charakterystycznych połączeniach: krotkie(-i, -a) błogosławieństwo, dowod (2), droga [= sposob, metoda] (4), formuła, fraszka (2), kazanie (5), kronika, księga, lista, listek (6), modlitwa (11), mowa (7), mowienie (2), nabożeństwo, namowa (2), odprawa, opis(anie) (11), pisanie (5), porada, powieść (5), prośba (9), przykład, przypisek (2), przypomnienie (2), rozmowa (2), rozprawa (4), spominanie, summa (7), traktat, ukazanie, wierszyk, wykład (9), wyliczenie, wypisanie (2), wyrok, wywód (3), zamknienie (10).

W przeciwstawieniach: »krotki ... długi, wielki« (2): Iákub/ Piotr/ Ian/ y Iudás Apořtołowie/ fiedm liřtow nápiřáli/ iáko krotkich thák y duchownych/ ácz zaráz y krotkie y dłgie: krotkie w řlowiech/ álo dłgie w rozumiech *Leop* *B4v; A gdy przed nim chwalono pořlá iednego iż krotką rzeczą pořellřtwo wielkie wypráwił/ powiedział ná to/ řzewcá nigdy nie chwałę gdy ná máłą nogę wielki trzewik wdzyáła. *BielKron* 68v.

Zwrot: »pojřć [z kim] w krotką, krotszą« = *zwięźle załatwie sprawę* [*szyk zmienny*] (1 : 1): Iuř teraz poydę z tobą w krotfzą: y pytáć cieř teř będę. *CzechRozm* 61; Ia z nim w krotką poydę. *NiemObr* 93.

Wyrażenia: »krotka mowa (a. mowienie, a. rzczenie)« (3): Laconismus, Id est, brevilocquentia, Krótka mowá/ yáko Spártani zwykli mówić. *Mqcz* 181b, 27a; *GórnDworz* P7.

»krotki napis« = *epigram* [*szyk 1 : 1*] (2): O TYMZE EPIGRAMMA, Abo Napis krotki. *SzarzRyt* C4, C4.

»krotkie napominanie (a. napomnienie)« [*szyk 3 : 2*] (5): *BibRadz* *4; Ku zacnym á řławnym Polakom poćciwego Sláchćicá Polřkiego krotkie á Krzeřćijáńřkie nápomnienie. *RejZwierc* 255, 267; *SkarŻyw* 1; *ReszHoz* 167.

»krotka nauka« [*szyk 12 : 4*] (16): Ten teř [*Seneka*] zpifał rozlicznych ksiąg z ktorych krotkie nauki tu fą wybrane *BielŻyw* 143, 129; *SeklKat* V4; *MurzOrt* B; *Goski* 18v; *Mqcz* 175a, 351a; *RejPos* 99, 134v, 148, 190; *BiałKat* 221; *RejZwierc* 196; *RejPosWstaw* [21²]v; Náuká krótka o Wywodzeniu Wody. *Strum* D; *SkarJedn* 317.

»krotka odpowiedź« [szyk 9 : 1] (10): Nati błędy y kacerstwo krotka odpowiedź *SeklKat* O4; *MurzNT* 91; *GliczKsiąż* O7v; *KrowObr* A2; *CzechEp* x2v, 339, 405, 407, 426; *Calep* 82a.

»krotkie opisanie (a. ogarnienie)« = *breviarium Calep* (2): Summá ábo krotkie opifanie wftythkiego Pifmá świętego *BibRadz* *6v; *Calep* 139a.

»pokazanie krotkie« (1): Reyeftr álbo pokazanie krotkie mieyfc ofobliwftych/ dla prędfzego ználeyenia porządnie podług liter s pilnością zebrány. *RejZwierc* Aaa3.

»krotka prze(d)mowa« [szyk 9 : 8] (17): *RejJóz* A2; *RejKup* B; Ku kázdemu Krześciánkiemu człowieku/ á bráthu w Pánu Kryftulie/ krotka przedmowá. *LubPs* A3, A4 *żp*; *RejWiz* A5; *SienLek* 31v; *RejAp* 199, Aa5v, Cc4; Krotka przemowá. o porządney niedbáłości náłzey. *RejZwierc* 185 *żp*, B4, B4v, 181, 184, 240 (8).

»krotkie rymy« = *krótki wiersz* (2): Ale żeby to fkończenie światá kázdemu ná lepfzey pámięci byío: krotkimi ie rymámi Polfkiemi wypifuię. *LeovPrzep* Fv; *KochFr* 66.

»krotka rzecz« [szyk 8 : 1] (9): *RejWiz* 50v; *BibRadz* *4; *Mącz* 54a, 270a; *RejPos* 84v; *ZAmykáiaç* the krotká rzecz/ okoío iedności kościoła Bożego/ zrozumiećieś mogł/ ony czytelniku/ ftego co fie dowodnie przywiódło *SkarJedn* 143, kt; *SkarŻyw* 406; *OrzJan* 22.

»krotkie słowa [= wypowiedź]« [w tym: *krótkimi słowy* (71), *w krotkich słowach* (6)] [szyk 75 : 8] (83): *LibLeg* 7/35, 7/36v; Prze to ja chcąc cie w they rzeci vpewnić, wypifzę prawdę krotkimi fłowy [*conscribo breuiuscule*], *MiechGlab* *3v; *SeklKat* N3v; *DiarDop* 81; *KrowObr* 44v. 205v; *LeszczRzecz* A2v; *BibRadz* I 461, *Eccli* 32/10[12]; *BielKron* 413v; *KwiatKsiąż* E, I2; *Mącz* 3b, 15d, 27a, 30a [2 r.], 39b (25); *OrzQuin* V; *LeovPrzep* bv; *RejAp* 156, 193v; *GórnDworz* D7v; O krotkiefz to fłowá ále węzłowáte/ iáko ono mowia *RejPos* 29, 201, 209v, 274v, 279, 326v; *GrzegŚm* 9; *RejZwierc* 138, 251v, 269, 275v; *WujJudConf* 148v; wżákże fie thu nic nie opuřcza w tych krotkich fłowiech czoby fie nam wiedzyeć godziío. *RejPosWstaw* [21²], [21³]v; *CzechRozm* 91v, 101v, 220, 260v; *SkarŻyw* 358, 534, 535, 557, 582; *StryjKron* 532; *CzechEp* 20, 31, 41, 132, 220 (8); *NiemObr* 143; *KochWr* 31; *WujNT* 314; *SkarKaz* 122, 636; *GosłCast* 14; *KlonWor* 69.

»krotka sprawa« [szyk 6 : 1] (7): *RejJóz* O3v; *RejKup* o5v; *WujJudConf* 151; iáko y z Kościelnych náuki/ tedy chcemy wam brácia mila/ o nich krotká fprawę dáć *KarnNap* B3; *CzechEp* [383]; *CzechEpPORz* **2v; *NiemObr* 21.

»krotka wzmi(a)nka« (2): *RejWiz* 36; SŁyřzaleś iuż moy miły Krześciánki brácie [...] krotká wzminkę o tym/ iáko wiekuięte Bořtwo/ Ociec/ Syn/ y Duch s. opánowáío á ogárnęío dziwná możnořciá fwą/ wftytky mocy niebiełkie/ y zyemłkie/ y piekielne *RejPos* 344.

Szeregi: »krotki i długi« (1): *Leop* *B4v cf *W przeciwstawieniach*.

»krotki a (i) łatwy (a. łączny)« (3): Ná to krotka a łatwya odpowyedz może być. *GliczKsiąż* O7v; Abo iáko Lukař też rzecz fłowy krotfzymi y łącznieyfzymi nápiřał *CzechRozm* 91v; *JanNKar* H2.

»krotki i prosty« = *brevis et compendiosus Mącz* (3): *Mącz* 492a; Gdyż Dawidowe krotkie y prořte przedřięwżięćie to iefł w tym Pfálmie/ w ktorým trzy rzeczy przedřię bierze *CzechEp* 166; *SkarKaz* 636.

»krotkie ale (a) węzłowate« [szyk 4 : 1] (5): *RejWiz* 50v; od Cefářzá záfię Piotr Motá Hiřřpan/ ácz krotkimi ále węzłowátymi fłowy dzyękował. *BielKron* 413v; *RejPos* 29, 84; *Calep* 577a.

»krotki, zwięźliwy« (1): A teraz podźmy do tey trefności kthora ná iednym telko/ krotkim/ zwięźliwym/ a s prętká rzeczzeniu záwiłá. *GórnDworz* P6v.

Wyrażenia przyimkowe: »z krotka« (1): tućiem zkrotká przytuknął: ábowiemem to rozumiał/ iż ten Wydávca którégom ia to rzeczy popráwiał/ o tym łye báwił y pieczołowáł/ iákoby był ty wilgóć polłkim ięzykiem wyłłowić mógl *SienLek* V2v.

»na krotce« = *ad summam, brevi, breviter, compraehense, (in) paucis* *Mącz* (103): *SeklKat* E; A ták małz ná krotce/ yáko pílmá ftárego zakonu rozumyeć mamy *KromRozm II* n; *KromRozm III* C3v; *GroicPorz* A4, h2v; *KrowObr* 37; *OrzRozm* Lv; *BielKron* 208v; *Mącz* 27a [2 r.], 122c, 294b, 318a, 400d, 431d; *GórnDworz* I6, K6; *GrzegŚm* 67; *RejPos* 157v, 320v; *RejPosWiecz*³ 98v, 99; *BiałKat* 366; *WujJud* 168, 244; *RejPosWstaw* [143³]; *BudBib* B2; *MycPrz II* B2v; *BudNT* Ff8v; Rádbym dźis z tobą o vłpráwiedliwieniu náłzym nákrotce rozmawiał *CzechRozm* 205v, 2, 123v, 160, 205v, 225, 259v; *CzechEp* *4, *4v, 20, 32, 36 (44); Odpráwiwłzy ná krotce część pierwłzą píłania mego/ iuz zá pomocą Bożą do wtorey przyłtąpię *NiemObr* 22, 7, 10, 55, 92, 114 (12); *GórnRozm* C4; *GostGosp* 140, 156; *KołakSzczęśl* A2v; *WujNT Eph* 3/3, 1.Petr 5/12; Ale ná krotce wyliczywłzy pożytki téy ediciiéy moiéy [...] y łam łiebie pod łáłkę y obronę W.K.M. záłecam y vćiekam *SarnStat* *4v, 3v, 1263; *SkarKaz* 45.

»w krotce« = *ad modum, propediem* *Mącz* (7): yelcze wkrotcze pyłacz chczą yłz tą myła panna była począta po włzytkyem szwyeczye *PatKaz II* 85v, 21 [2 r.]; *Mącz* 255b, 369c, 494a; *SkarŻyw* 358.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (3) : *Mącz* 27a; *Perbrevis* – *Barzokrotki* *Calep* 775a, 138b.

Synonimy: 2. mały, niski; 3. mały, nietrwały; 4. węźłowaty, zwięźliwy.

Cf [KROTKOMOWNOŚĆ], [KROTKOMOWNY], KROTKONOSY, KROTKOWID, NIEKROTKI